

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van het consultatiedocument Implementatiewet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering, welke consultatie als startdatum had 4 juli 2025.

In dit memo reageer ik op het onderdeel art. 6.16 Wijziging Wet op het notarisambt. Dit artikel ziet kortweg op een nieuw art. 22a Wet op het notarisambt (Wna) en handelt over het delen van informatie over dienstweigeren onder notarissen. Ik geef het volgende in overweging.

1 DIENSTWEIGERING ALS AANKNOPINGSPUNT

1.1 Een diffuus en voor de toezichthouder vaak niet kenbaar aanknopingspunt

In het voorstel wordt uitgegaan van de veronderstelling dat dienstweigeren een helder referentiepunt is om informatieuitwisseling tussen notarissen in gang te zetten, en dat dit referentiepunt zo goed mogelijk bijdraagt aan het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. Het is de vraag of dat juist is.

Met dienstweigeren wordt bedoeld de situatie dat een notaris op grond van art. 21.2 Wna weigert de door een cliënt gevraagde dienst te verrichten. Die weigering wordt het duidelijkst zichtbaar in een door een cliënt gestarte juridische procedure tegen de notaris waarin de rechter zich moet uitlaten over de vraag of de notaris terecht dienstweigert en de notaris in het gelijk stelt. Vaker zal het voorkomen dat een cliënt de weg naar de rechter niet inslaat en dat er dus geen oordeel wordt gevraagd van de rechter. De cliënt kan de notaris expliciet de vraag stellen of hij weigert dienst te verlenen maar meer zal voorkomen dat de cliënt door vragen van de notaris en een lange doorlooptijd van de behandeling van het dossier, gewaar wordt 'dat het niet lekker zit'. Hij zal de opdracht aan de notaris intrekken en een nieuwe notaris zoeken. Ook in dit voortraject van de 'harde' dienstweigeren die in rechte wordt geconstateerd, zal de notaris voor het cliëntenonderzoek waardevolle informatie hebben vergaard. Ook dan zal de cliënt door de aanvullende informatieverzoeken van de notaris niet zelden begrijpen dat hij de opdracht bij een andere notaris anders zal moeten inkleden om de dienst verricht te krijgen. Of de notaris het intrekken van de opdracht als dienstweigeren zal beschouwen, zal afhangen van zijn subjectieve gedachten daarover. Het criterium 'dienstweigeren' zal ook binnen het notariaat zelf aanleiding zijn tot onduidelijkheid. Dit roept de vraag op of dienstweigeren als (enig) aanknopingspunt volstaat. Tegen dit aanknopingspunt spreekt: het is diffuus en voor de toezichthouder, en in diens kielzog de rechter, vaak niet kenbaar.

1.2 Een melding van een verdachte transactie als extra aanknopingspunt naast het aanknopingspunt dienstweigeren

In plaats van dienstweigeren kan worden overwogen mede als aanknopingspunt te nemen: het verrichten van een melding van een verdachte transactie. Dat een melding heeft plaatsgevonden is duidelijk kenbaar, uiteraard voor de notaris die deze melding heeft moeten doen maar ook door de toezichthouder.

Een melding kan onder omstandigheden plaatsvinden terwijl de notaris niettemin van oordeel is dat hij zijn dienst kan verlenen. Het aantal meldingen kan dus in theorie groter zijn dan het aantal dienstweigeren. Naar ik meen hoeft dat niet bezwaarlijk te zijn.

Daarbij zal bedacht moeten worden dat ook registratie plaats zal moeten vinden (in het door de KNB te ontwikkelen register) bij dienstweigeren zonder dat sprake is van 'witwas- en terrorismefinancieringsgevallen', dus zonder dat de grondslag voor registratie aanleiding kan zijn voor een melding van een verdachte transactie. De concept toelichting op art. 6.16 noemt als voorbeelden dienstweigeren als misbruik wordt gemaakt van juridische onkunde of feitelijk

overzicht (p. 127).¹ Met het oog op die gevallen zal het criterium dienstweigeren, bij gebrek aan een beter criterium, gehandhaafd kunnen worden, zij het dat meer uitleg in de toelichting daarbij zinnig is.

- 1.3 Samenvattend bepleit ik dus twee aanknopingspunten: voor de gevallen die betrekking hebben op het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering: het criterium melding van een verdachte transactie, en voor andere gevallen waarin art. 21.2 Wna moet leiden tot dienstweigeren: het criterium dienstweigeren.

2 VERDUIDELIJKINGEN GEWENST

- 2.1 Uit de Implementatiewet noch de toelichting wordt duidelijk of het de notaris vrijstaat dan wel of hij zelfs verplicht is de cliënt mee te delen dat hij gehouden is zijn dienstweigeren te registreren. Evident is dat de registratie ook voor de cliënt gevolgen heeft. De cliënt komt op een zwarte lijst. Andere notarissen die gereede twijfel hebben aan de goede bedoelingen van een cliënt, zullen nadat zij met betrekking tot deze cliënt een melding geregistreerd zien, nauwgezet, uitgebreider onderzoek moeten doen. Voor de cliënt kan dat leiden tot vertraging en hogere kosten.

Nu het mededelingsverbod van art. 73 Verordening (EU) 2024/1624) niet ook op deze registratie ziet, zal moeten worden aangenomen dat het de notaris vrijstaat die registratie aan de cliënt te openbaren. Is dat beoogd en gewenst?

- 2.2 Heeft de cliënt recht op enige rechtsbescherming indien hij van mening is dat aan de registratie van dienstweigeren van de notaris, geen gereede twijfel aan de goede bedoelingen van de cliënt ten grondslag ligt maar bijvoorbeeld incompetentie van de notaris om aangeleverde informatie op waarde te schatten of *incompatibilité d'humeur*?
- 2.3 Zou mijn voorstel genoemd in 1.3 worden gevolgd dan zouden de kwesties genoemd in 2.1 en 2.2 zich niet voordoen, althans bij gevallen van registratie die betrekking hebben op het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. Omdat voor registratie door de notaris dan het criterium 'melding van een verdachte transactie' bepalend zou zijn en voor melding van een verdachte transactie het mededelingsverbod van art. 73 Verordening (EU) 2024/1624) geldt, zou duidelijk zijn dat het mededelingsverbod ook moet gelden voor de registratie door de notaris van art. 22a Wna (nieuw). Het komt verstandig voor dat in de wet vast te leggen. Daaruit zou mijns inziens ook moeten voortvloeien dat de cliënt geen rechtsbescherming heeft tegen een registratie.
- 2.4 Art. 22a.1 Wna (nieuw) bevat geen norm wanneer de registratie dient plaats te vinden. Dit in tegenstelling tot art. 22a lid 4 Wna (nieuw), waarin is te lezen dat de bevroegde notaris de vragende notaris *onverwijld* dient te informeren. Een norm daarvoor in art. 22a.1 Wna (nieuw) komt wenselijk voor. Dat die zou moeten volgen uit een verordening lijkt minder wenselijk.

¹ Dat de reikwijdte van Verordening (EU) 2024/1624) verder strekt dan uitsluitend het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering is reeds geconstateerd (D. Doorenbos, De meldingsplicht uit de nieuwe antiwitwasverordening, Ondernemingsrecht 2025/56). Ik neem dat als voldongen feit en ga daar niet nader op in.